SREEKRISHNA CHARITHAM

MANIPRAVALAM

—;(o):—

CANTO; I.

WITH COPIOUS NOTES

by

N. RAMAKURUP B. A;

Malayalam Pandit of His Highness the Maha Rājah's College Trevandrum.

ശ്രീകൃഷ്ണചരിതം

മണിപ്രവാളം

പ്രഥമ സർഗ്ഗം

തിരുവനന്തപുരം കാളെജിൽ

മലയാളപണ്ഡിതർ എൻ. രാമക്കുറുപ്പു

ബി- എ- അവർകളുടെ

നൊട്ടോടു കൂടി

തിരുവനന്തപുരം

പി. കൃഷ്ണപിള്ളയുടെ അച്ചുക്കൂടത്തിൽ

ടി- യാനാൽ അച്ചടിപ്പിക്കപ്പെട്ടതു.

ST. JOSEPH'S PRESS—1886.

ഹരിഃശ്രീഗണപതയെനമഃ

അവിഘ്നമസ്തു

ശ്രീകൃഷ്ണചരിതം

മണിപ്രവാളം

ടീകാസഹിതം

ശ്രീകൃഷ്ണചരിതം മണിപ്രവാളംഎന്ന ഒരംകാവ്യം ഉണ്ടാക്കുന്നതിന ഇച്ഛയൊടുകൂടെ മഹാകവികലക്കത്തു കുഞ്ചൻനമ്പ്യാര വിഘ്നംകൂടാതെ തന്റെകവിതയെ സമാപ്തിയാക്കുന്നതിന വെണ്ടി ഗണപതിയെയും "കൊൽതെനൊ ലെണ മൊരൊപദമിടയിൽ നമ്പാലു ദീരെന്നപൊലെ ചെത്തീടെണം വിശെഷിച്ചുടനതിലൊരലംകാരമുണ്ടായ്വരെണം പെത്തും ചിന്തിക്കിലത്ഥം നിരുപമരുചി തൊന്നെണമെന്നിതുപൊന്നെ തീത്തിടാവു" "ശിളൊകം" ശിവശിവകവിതാരീതി വൈഷമ്യത്തെ ഇത്യാദിതന്റെ അഭിപ്രായത്തെ അനുസരിച്ചു കവിതയ്ക്ക വാങ്മാധുര്യാദി ഗുണങ്ങളുംചെന്നുവരെണ്ടതിനുവെണ്ടി സരസ്വതിയെയും മനസ്സിന്റെ ഇരുളിനെനീക്കി അറിവുകുന്ന വെളിച്ചത്തെ ഉത്പന്നരൊത്തരംപ്രകാശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന ഗുരുവിനെയും ഒന്നാമത്തെ ശ്ലൊകത്തിനാൽ വന്ദിക്കുന്നു-

ഗണപതിഭഗവാനമ്പുയൊനിപ്രണയിനിയാകിയദെവിവാണിതാനും ഗുണനിധിഗുരുനഥനും സദാമെതുണയരുളീടുകകാവ്യബന്ധനാത്ഥം ॥൧॥

അപ്പിൽജനിച്ചത അമ്പും - താമര; അമ്പുംതന്നെയൊനി (ജനനസ്ഥാനം) ആയിട്ടുള്ളവൻ - അമ്പുയെ

നി (ബ്രഹ്മാവ) പ്രണയിനി (ഭാര്യാ) - സരസ്വതീ. ഗുണനിധി (സൌന്ദര്യസൌശീല്യാദി) ഗുണങ്ങൾക്കു ഇരിപ്പിടം. ഗുണയതുളീടുക - സഹായിക്ക. കാവ്യബന്ധനാർത്ഥം കാവ്യത്തിന്റെ ബന്ധനത്തിനായിട്ട കാവ്യം ഉണ്ടാക്കുന്നതിനു എന്നർത്ഥം.

പുരഹരനമലൻ മുരാരിദൈവൻ പുരമുരശാസന സൂനു ഭ്രതനാഥൻ ധരണീസുരമഹാജനങ്ങളും മെ വരമരുളീടുക വാഞ്ഛിതാനുകൂലം ॥൨॥

പുരഹരൻ (പുരമ്മാഹരിച്ച) ശിവൻ, അമലൻ. നിർമ്മലൻ, മുരാരി (മുരാസുരന്റെ അരി - ശത്രു) കൃഷ്ണൻ, പുരമുരശാസനസൂനു (പുരമുരശാസനന്മാരുടെ സൂനു, എന്നാൽപുരശാസനന്റെയും മുരശാസനന്റെയും സൂനു, പുത്രൻ) ശാസ്താവ - കൃഷ്ണൻമോഹിനീവെഷംധരിച്ചപ്പോൾ ശിവനാൽ ഉല്പാദിപ്പിക്കപ്പെട്ടകയാൽ ശാസ്താവിനു ഇങ്ങനെപെരുണ്ട - ധരണീസുരമഹാജനങ്ങൾ - ഇതിനെന്തുവിധം പറയും - ധരണിസുരന്മാരാകുന്ന മഹാജനങ്ങൾ എന്നും ധരണിസുരന്മാർ (ബ്രാഹ്മണർ) മഹാജനങ്ങൾ പൂജ്യന്മാരായ അനേകം ജനങ്ങളും) വാഞ്ഛിതാനുകൂലം - വാഞ്ഛിതത്തിനു (ഇഷ്ടത്തിനു) അനുകൂലം (സമ്മതം) - ഇതവരത്തിനുവിശെഷണം.

മധുരിപുചരിതം മനൊഭിരാമം മധുരപദാകലിതം മണിപ്രവാളം മതികമലവിലാസഹെതുഭ്രതം കതിപയസശ്ലിമിദം കരൊമികാവ്യം ॥൩॥

മധുരിപു (മധുഎന്നഅസുരന്റെശത്രു) കൃഷ്ണൻ-മനൊഭിരാമം (മനസ്സിന്നഅഭിരാമം) മനൊഹരം - മധുരപദാകലിതം മധുരങ്ങളായപദങ്ങളെക്കൊണ്ടഅകലിതം (ചെയ്യപ്പെട്ടത) മണിപ്രവാളം (രത്നവുംപവിഴവും ഇടകലർന്നുചെർത്തുകൊണ്ട മാലപൊലെ സംസ്കൃത മ

ലയാളപദങ്ങളെ ചെത്തുണ്ടാക്കിയകാവ്യം (അനുപായം - മതികമലവിലാസ ഹെതുഭൂതം കതിപയസഗ്ഗം ഇദം കാവ്യം കരോമി) - മതി (മനസ്സു) ആകുന്നകമലം (താമരയുടെ) വിലാസം (വിടച്ചില്ല) ഹെതുഭൂതം കതിപയസഗ്ഗം - കതിപയ (ചിലത കുറെ) സഗ്ഗങ്ങളുള്ളത - ഇദംകാവ്യം - ഈകവിതയെകരുമി ഞാൻചെയ്യുന്നു - ഉണ്ടാക്കുന്നു -

ദുരിതനിധികളായദാനവാനാം ഭരമതിദുസ്സഹമാകയാലൊരുനാൾ ധരണിഭഗവതീ വിരിഞ്ചലൊകെ വിരവൊടുചെന്നു വണങ്ങി നിന്നുചൊന്നാൾ ॥൨॥

ദുരിതനിധികൾ - പാപികൾ ദാനവാനാം - ദാനവന്മാരുടെ (അസുരന്മാരുടെ) ഭരം - ഭാരം അതിദുസ്സഹം തീരെസഹിപ്പാൻപാടില്ലാത്തത, ധരണിഭഗവതീ - ഭൂമിദെവി വിരിഞ്ചലൊകെ - വിരിഞ്ചന്റെ (ബ്രഹ്മാവിന്റെ) ലൊകം - സത്യലൊകം -

സരസിജഭവദൈവ പാഹിപാഹി ത്വരിതതരം കരുണാനിധെനമസ്തെ പരവശതരയാം ധരിത്രീ ഞാനെന്നറിക ഭവാനഖിലപ്രപഞ്ചബന്ധൊ ॥൩॥

സരസിജഭവെ (സരസ്സു - കായൽ - ജലസമൂഹം എന്നാലുംമതി) - അതിൽജനിച്ചത - സരസിജം - താമര - അതിൽഭവിച്ചവനെ - ഉണ്ടായവനെ) ബ്രഹ്മാവെ, പാഹിപാഹി - പാലിച്ചാലും പാലിച്ചാലും, ത്വരിതതരാ - അധികവെഗത്തിൽ, കരുണാനിധെ - കൃപാനിധെ നമസ്തെ - തെനമഃ - നിനക്കുനമസ്കാരം, പരവശതാ - ഏറെവ്യാപരവശാ, ധരിത്രീ - ഭൂമി, അഖിലപ്രപഞ്ചബന്ധൊ - അഖിലമായിരിക്കുന്നപ്രപഞ്ചത്തിൻറെ ബന്ധുവായുള്ളവനെ - പ്രപഞ്ചാ - ജഗത്ത് - ലൊകം.

അമരമുനിമഹാസഭാന്തരാളെ കിമപിഭയഞ്ച
വിനാ നിതംബിനിനാംവചനമുചിതമല്ലമല്ലയൊ
നെ സുചിരവിഷാദവശെന വെണ്ടിവന്നു ॥൫॥

അമരമുനിമഹാസഭാന്തരാളെ - അമരന്മാർമുനിമാ
ർ ഇവരുടെമഹാസഭയുടെ അന്തരാളത്തിൽ അമരന്മാ
ർ - ദെവകൾ - മഹാസഭാ - വലിയസഭ- അന്തരാളം-
മദ്ധ്യം, കിമപിഭയഞ്ചവിനാ - ഒട്ടുംഭയവുംക്രൂടാതെ, നി
തംബിനീനാം - നിതംബിനിമാരുടെ - സ്ത്രീകളുടെ, വച
നം- വാക്ക, മല്ലയൊനെ - (മല്ലാ - താമര - യൊനിയാ
യുള്ളവൻ ജനനസ്ഥാനമായവൻ) ബ്രഹ്മാവെ, സുചി
രവിഷാദവശെന - വളരനാളത്തെവിഷാദംഹെതുവാ
യിട്ട്,

അനുചിതമിദമെകിലും മഹാത്മൻ കനിവൊടു
ഹന്തഭവാൻ ക്ഷമിക്കവെണം മലകളിലുകിലും മ
ഹാജനാനാം മനമിളകാ ചപലൊകതി കൊംക്കി
ലുംകൊം ॥൬॥

അനുചിതം ഇദം - ഇതുചിതമല്ല, മഹാത്മൻ -
മഹിമയൊടു ക്രൂടിയവനെ, കനിവു - കൃപാ, ഹന്ത - വ്യ
സനത്തെകാണിക്കുന്നപദം, ചപലൊകതി - ചപലന്മാ
രുടെവാക്ക.

അസുരഭടജനം മനുഷ്യഭാവം പ്രസഭമിയന്നി
ഹകംസസാരഭ്രതംഅവനുടയപടജ്ജനഞ്ചരൊ
രംശിവശിവപൂണ്ണമതായി മൽപ്രദെശെ ॥൭॥

അസുരന്മാരായഭടജനം - ഭടജനം - ശ്രൂരന്മാര,
യൊദ്ധാക്കൾ, പ്രസഭം- ബലാൽകാരമായിട്ട, ഇയന്ന-
ഉള്ള - സ്വീകരിച്ച - കംസസാരഭ്രതം - കംസന്റെ
സാരംബലമായിഭവിച്ചത, മൽപ്രദെശം - ഭ്രതലം,

ദ്വിജവരയജനാദിധർമ്മമെല്ലാം ഭുജബലശാലി
ശഠൻമടക്കുവാനായി അനുദിവസമവൻ ബഹുപ്ര
കാരം ദനുജകുലാനി നിയൊജയാഞ്ചകാര ॥൯॥

ദ്വിജവരയജനാദിധർമ്മം - ദ്വിജവരന്മാർ ബ്രാഹ്മണ
ശ്രേഷ്ഠന്മാർ - അവരുടെയജനം- യാഗം- ആദ്യായധ
ർമ്മം ഭുജബലശാലി - കൈയ്യുക്കുപെരുത്തവൻ, അനു
ദിവസം- ദിവസംതൊറും, ദനുജകുലാനി - ദനുജകുല
ങ്ങളെ, നിയൊജയാഞ്ചകാര - നിയൊഗിച്ചു.

പശുകുലഹരണം പതിവ്രതാനാം ദ്രുശതരദൂഷ
ണമഗ്രഹാരനാശം ഇതി ബഹുവിധ ദുഷ്കർമ്മമി
പ്പൊളതിശയപാപിജനങ്ങളാരഭന്തെ ॥൧൦॥

പശുകുലഹരണം - പശുകുലത്തിന്റെ ഹരണം
വധം (സകലപ്രാണികളിലുംവച്ച പശുക്കളെ ഉപദ
വിക്കുന്നതെമഹാകഷ്ടം - വധിക്കുന്നതൊ?) പതീവ്രതാ
നാംദ്രുശതരദൂഷണം - പാതിവ്രത്യഭംഗം, അഗ്രഹാരനാ
ശം - ബ്രാഹ്മണരുടെ ഗ്രഹങ്ങളെനശിപ്പിക്ക, ഇതി - ഇ
പ്രകാരം, അതിശയപാപിജനങ്ങൾ - മഹാപാപികൾ,
ആരഭന്തെ - ആരംഭിക്കുന്നു.

ഇടിയൊടുപടവെട്ടമട്ടഹാസം കടുതരദുസ്സഹ
കുത്സനാദിവാക്കും കുടിലകുചരിതങ്ങളും നിനച്ചാ
ൽ ദുടുതിനടുങ്ങുമശെഷജീവലൊകം ॥൧൧॥

ദുസ്സഹകുത്സനാദിവാക്കും - സഹിപ്പാൻമെലാത്ത
നിന്ദാവാക്കുമുതലായത - കുടിലകുചരിതങ്ങൾ കുടില
ങ്ങൾ - നെരില്ലാത്ത - കുചരിതങ്ങൾ - ദുശ്ചരിതങ്ങൾ,

ഗിരികുടവിയും മരങ്ങളുംമെ തരുതിമിംഗില
മാഴിചക്രമെഴും ഇവപലതുമിനിക്കുഭാരമല്ലാ ശി
വശിവദുജ്ജ്വനഭീരമെവഭാരം ॥൧൨॥

ഗിരി- പർവ്വതം, അടവി - കാട്ട, തരളതിമിംഗിലം താളം ഇളക്കുന്ന തിമിംഗലങ്ങളൊട്ടുക്കുടിയത - ആ ഴിചക്രത്തിനു വിശേഷണം. തിമിംഗലം - എന്നാൽ തിമിയെന്നമത്സ്യത്തെ ഗിലനംചെയ്യുന്നമത്സ്യം. തിമി വന്തുനാഴികയുടൽനീളം ഉള്ളമത്സ്യം ഗിലനംചെയ്യുവി ഴുങ്ങുക. ഏവതെന്ന.

പടഹഝടഝടായിതംമുഴക്കി പടകളിടഞ്ഞുന ടക്കുമദ്ദശായാം ഇടിപൊടിതകരും ധരാവിഭാഗെ പൊടിപടലത്തിലൊളിച്ചു ഭാനുബിംബം ॥ ൮൬॥

പടഹഝടഝടായിതം - പടഹങ്ങളുടെ ഝടഝടാ യിതം - പെരമ്പറയുടെ ശബ്ദം ദശായാം - സമയത്തി ൽ, ധരാവിഭാഗെ - ഭൂപൃഷ്ഠത്തിൽ - പടലം - കൂട്ടം, ഭാ നുബിംബം സൂര്യമണ്ഡലം -

അവരുടെപടയും പരാക്രമംകൊണ്ടഖിലനിലി വബലം വശംകെടുന്നു അവനിപതികളെന്നുഭാ വമാത്രം ഭുവനവിനാശകഠോരകല്പലാനാം ॥ ൮൭॥

നിലമ്പബലം - ഭൂമിയുടെബലം സൈന്യം ഭുവനവിനാശ കഠോരകല്പലാനാം ഭുവനത്തിന്റെവിനാ ശത്തിങ്കൽ കഠോരന്മാർ ക്രൂരന്മാരും കല്പലന്മാർ - ദുഷ്ട ന്മാരും ആയിരിക്കുന്നവർക്ക.

മമഭയമഖിലം ശമിപ്പതിന്നായ്മിഹി തുണചൂരു ളെണമുജ്ജയൊനെ സമവിഷമദശാ വിശെഷ മെല്ലാമമലമതെധരിയാതിരിക്കുമൊനീ ॥ ൮൮॥

കിമപി - കുറച്ച. അജ്ജയൊനെ - ശ്രീമാവെ, സ മവിഷമദശാവിശെഷം - സമം എന്നവാക്കിന്റെമു മ്പെവി - എന്നഉപസർഗ്ഗം ചെർത്താൽവിസമം - എന്നു പറയണം എന്നതൊന്നും - അങ്ങനെയല്ലാ - സ എ ന്നതവ്യാകരണപ്രകാരംഷ എന്നാകും - വിഷമം - ദുഃ

ഖത്തൊട്ടുക്കുടിയത - സമം - സുഖത്തൊട്ടുക്കുടിയത. ഭ
ശാവിശേഷം - സ്ഥിതിഭേദം.

ഇതിവസുമതിതന്നെറവാക്കുകെട്ടങ്ങതികരുണാ
കുലനാം വിരിഞ്ചനപ്പൊഴം സ്മിതമധുരതരാക്ഷരം
ബഭാഷെമതിമതിതാപമെടൊമഹാനുഭാവെഹന്ത

ഇതി - ഇപ്രകാരം, വസുമതീ - ഭൂമി, അതികരു
ണാകുലൻ - അത്യന്തംകൃപകൊണ്ടു പരവശൻ, വിരി
ഞ്ചൻ - ബ്രഹ്മാവു, സ്മിതമധുരതരാക്ഷരം - സ്മിതത്തൊ
ടും (പുഞ്ചിരിയൊടും) മധുര തരങ്ങളായിരിക്കുന്ന അ
ക്ഷരങ്ങളൊടും കൂടും വെണ്ണും - ക്രിയാവിശേഷണം
ബഭാഷെ - പറഞ്ഞു, മഹാനുഭാവെ - മഹാധന്യെ,

പരമപുരുഷനാംപയൊധിശായി പരചിദനാ
കുലമുത്തിപത്തുനാഭൻ പരിചൊട്ടു പരിതാപശാ
ന്തയെതെ വരമതുളിട്ടവൻ നമുക്കുദൈവം॥ ൭൭॥

പരമപുരുഷൻ - പരമൻ, അത്യന്തശ്രേഷ്ഠൻ -
സർവ്വത്തിന്നും ഉപരിയായവൻ, ആയിരിക്കുന്നപുരുഷൻ
പയൊധിശായീ - പയൊധിയിൽ, സമുദ്രത്തിൽ, ശ
യിക്കശീലമായുള്ളവൻ - ശായീ എന്നവാക്കതനിച്ചു, പ്ര
യൊഗം ഇല്ല്യ. അതുപൊലെനിവാസീ. പാലാഴിയി
ലെശായിഎന്നും വൈകുണ്ഠത്തെനിവാസികൾ എന്നും ഉ
ള്ളവാക്കുകൾ അബദ്ധം പാലാഴിശായി - വൈകുണ്ഠനി
വാസി - അല്ലെങ്കിൽ ലങ്കാനിവാസി - എന്നിങ്ങനെപറ
യണം പരചിൽ - പരമായിരിക്കുന്നചിത്ത് - ചൈത
ന്യം - തെജസ്സു, അനാകുലമൂർത്തീ - ദുഃഖരഹിതൻ, പരി
താപശാന്തയെതെ - തെപരിതാപശാന്തയെ - നിന്നെറ
പരിതാപ, ദുഃഖ, ശാന്തി, നിവർത്തി,സ്സ്യായിട്ട -

അവനവനിനിറുകു ജീവനാഥൻ ഭവനജനാ
ത്തിഹനൻഭജംഗശായീ അവനുടെനികടെ ഗമി

ക്കെടൊ നാമവശത തിരുമവന്റെ സന്നിധാ
നാൽ ॥൫൭॥

അവനി - ഭൂമി, ജീവനാഥൻ - ഭർത്താവ, ഭുവന ജനാർത്തിഹരൻ - ഭുവനത്തിലുള്ള ജനങ്ങളുടെ ആർത്തിക ളെ ഹരിക്കുന്നവൻ ലൊകത്തിൽ ജനങ്ങളുടെ ദുഃഖ ത്തെ ഇല്ലാതാക്കുന്നവൻ, ഭുജംഗശായീ - സർപ്പശായീ നികടെ - സമീപത്തിൽ, ഗമിക്ക - പൊക, അവശത - പാരവശ്യം, സന്നിധാനം - സാമീപ്യം.

അമരപതിയുമിന്ദു ചൂഡനും മറാമരജനങ്ങള മാസ്ഥയൊടണഞാനും അനലനനിലനും വസുക്ക ളെട്ടും പുനരുപദെവകളും ഗമിക്കവെണം ॥൫൮॥

അമരപതി - ദെവെന്ദ്രൻ, ഇന്ദുചൂഡൻ - ചന്ദ്ര ശെഖരൻ - ശിവൻ, ആനഥാ - താളുന്നു അനലൻ - അഗ്നീ, അനിലൻ - വായു - വസുക്കൾ - ദെവവിശെ ഷം - ഉപദെവകൾ ഗന്ധർവ്വകിന്നരാദികൾ.

പരിചൊടു ബതപാൽക്കടൽക്ക മദ്ധ്യെ പരമ രവപ്പെരുമാളെ മെത്തയാക്കി പരമസുഖരസെന പള്ളികൊള്ളും പരമപുമാനെ വണങ്ങുവാൻ ന ടപ്പിൻ ॥൫൯॥

അരവപ്പെരുമാൾ - സർപ്പാധിരാജൻ അരവഎ ന്നതിനു ഉരഗഎന്നും പാഠാന്തരമുണ്ട, കിളിമാനൂർ സ ന്താനഗൊപാലത്തിൽ "അമ്പിളിക്കലെയൊ ടങ്ങരവ ങ്ങളണിയുന്നതമ്പുരാൻ" ഇത്യാദിപ്രയുക്തമായിരിക്ക ുന്നു - പരമരസസുഖെന - അത്യന്താനന്ദത്തൊടുകൂടെ പള്ളികൊള്ളുക - സ്ഥിതിചെയ്യുക - ഇവിടെശയിക്ക.

അവനുടെ കൃപകൊണ്ടു സൃഷ്ടികർത്താവഹമി തിഭാവമിനിക്കു രത്നഗർഭെ അവനുടെ ചരണാം

ബുജങ്ങളെന്നെ ശിവനുമിനിക്കുമൊരാശ്രയം ന
മന്യേ ॥ ൨൬ ॥

സൃഷ്ടികർത്താവഹമിതിഭാവം - അഹം സൃഷ്ടി കർത്താ
വഇതിഭാവം - ഞാൻ സൃഷ്ടികർത്താവാകുന്നുഎന്നഭാവം -
സൃഷ്ടികർത്താവ സൃഷ്ടിയെചെയ്യുന്നവൻ - ഭാവം - അ
ത്മാഭിമാനം - ഗർവം. രതഗർഭേ - ഹെഭ്രമി. ചരണാംബു
ജങ്ങൾ - പാദപത്മങ്ങൾ. അംബുജാ - പത്മം. എന്യേ -
അല്ലാതെ. നമന്യേ - (ഞാൻ) വിചാരിക്കുന്നില്ല - അ
റയുന്നില്ല.

ഇതിമുഹുരുരുരചെയ്യ പത്മജന്മാവതി ജവമാ
ടെഴുനീറവ പത്മപീഠാൽ അമരപതികളൊട്ടു മുഴി
യൊടുംസമമഥയാത്രതുടങ്ങിഭംഗിയൊടെ ॥ ൨൭ ॥

മുഹു - പിന്നയുംപിന്നയും. പത്മജന്മാ - ബ്രഹ്മാ
വു. അതിജവം - വളരെവെഗം. പത്മപീഠാൽ - താമര
ആകുന്ന ആസനത്തിൽനിന്നും. അമരപതികൾ - ദെവ
ന്മാരിൽ പ്രധാനികൾ. ഉടൻഴി - ഭ്രമി,

വിരവൊടുകലശാംബുരാശിതീരെസുരപതിയും
വിധിയുംമഹാസമൂഹംത്വരിതതരമണഞ്ഞു ഭക്തി
യൊടെ മുരരിപുതൻ ചരിതം സ്തുതിച്ചുചൊന്നാർ

വിരവൊട് - ഇതിനും വരിചൊട്ടഎന്നതിനും വെ
ഗത്തിലെന്നൊ - നല്ലപൊലെ എന്നൊ അർത്ഥംപറ
യാം. കലശാംബുരാശിതീരെ - കലശം (അമൃതകു
ലശം ഉണ്ടായ) അംബുരാശി (സമുദ്രത്തിൻെറ) തീ
രത്തുങ്കൽ - സുരപതി - ഇന്ദ്രൻ. വിധി - ബ്രഹ്മാവു.
മഹാസമൂഹം - വലിയക്കൂട്ടം. ത്വരിതതരം - ഏറവും
ത്വരിതം. [വെഗം] തര - എന്നതിനു ഏറവു എന്നഅ
ർത്ഥമാകുന്നു. അണഞ്ഞു - അടുത്തു. മഹാസമൂഹം എ
ന്നതു- മഹാൻ സമൂഹൊയസ്സിൽകർമ്മണിതൃതീയാ സ്യാ
ത്തഥാ എന്നസ്ത്രമായിട്ട ക്രിയാവിശെഷണമായി എടു

ത്താൽ ഉത്തമം. അണഞ്ഞുസ്തുതിച്ചൊന്നാർ - ഇവ കൾ അപ്പൊൾ വിശ്വാസങ്ങളാകുന്നു.

നളിനനയനഹരനമസ്തേ നരകരിപൊ കതണാംബുധിനമസ്തേ ജയജയജഗതിപതെ നമസ്തേ ജലധരചാരുതരാകൃതെനമസ്തേ ॥ ൨൪ ॥

നളിനനയന - താമരക്കണ്ണൻ. ഹരെ - വിഷ്ണൊ. നമസ്തേ - തെന്നമ. നരകരിപൊ - നരകാസുരന്റെ ശത്രുവായവനെ. കരുണാംബുധെ - കൃപാസമുദ്രമെ. ജയജയ - ജയിച്ചാലും ജയിച്ചാലും -സർവ്വൊൽകൃഷ്ടത്തൊട്ടുകൂടി സ്ഥിതിചെയ്താലും എന്നസ്തുതി ജഗതീപതെ - ജഗതിയ്ക്കു [ലൊകത്തിനു] പതിയായുള്ളവനെ. ജലധരചാരുതരാകൃതെ - ജലധരം (മെഘം)പൊലെ. ചാരുതരം (ഏറ്റവും ചാരുമനൊഹരമായിരിക്കുന്ന ആകൃതി. [ആകാരം] ഉള്ളവനെ - വിഷ്ണുനീലമെഘനെന്നപ്രസിദ്ധം.

ജഗദുദയവിനാശകാരണംനീ ജനപരിപാലനശീലനായതുംനീ അജനമലനനന്തനായതും നി സുരജനചിത്തചരിത്രനായതുംനീ ॥ ൨൫ ॥

ജഗദുദയവിനാശകാരണംനീ - ജഗത്തിന്റെ ഉദയം ഉത്ഭവം, വിനാശം, നാശം, സംഹാരം, ഇവയ്ക്കു കാരണം ഹെതു നീ ആകുന്നു. ജനപരിപാലനശീലൻ - ജനങ്ങളുടെ പരിപാലനം രക്ഷശീലമായുള്ളവൻ. ഇവിടെ ബ്രഹ്മ കർത്തൃകയായ സൃഷ്ടിയും വിഷ്ണുകർത്തൃകയായ സ്ഥിതിയും ശിവകർത്തൃകമായസംഹാരവും- വിഷ്ണുവിങ്കൽതന്നെ കല്പിക്കുന്നതുകൊണ്ടു വിഷ്ണുശിവാദികൾക്കു ഏകതാമെയുള്ളുഎന്നും ഭിന്നത്വം മൂഢന്മാക്കുവെണ്ടി കല്പിതംഎന്നും ശുദ്ധസത്വസ്വരൂപനായവിഷ്ണു കൊലം പരബ്രഹ്മമെന്നും ഉൗഹ്യം. അജൻ - ജനനമില്ലാത്തവൻ. അമലൻ - നിർമ്മലൻ. അനന്തൻ - അന്തം [നാശം] ഇ

ല്ലാത്തവൻ. സുരജനചിത്രചരിത്രൻ - സുരജനങ്ങൾക്ക ദൈവകോടിക്ക ചിത്രചരിത്രൻ - അത്ഭുതമായ ചരിത്രത്തൊടുക്കൂടിയവൻ. "വിസ്മയത്തുമാത്രയ്ക്കും ചിത്രം" ഇത്യമരം.

സഗുണനഗുണനെകനായതുനി സകലചരാചരജീവനായതുനി സകളനപിചനിഷ്കളൻ ഹരെനി സകലപതെകമലാപതെനമസ്സു ॥൨൩॥

അന്യോന്യ വിരുദ്ധങ്ങളായ വിശെഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടാകുന്നു ഇവിടെ സ്തുതിക്കുന്നത - ലൊകവിരുദ്ധമായകാര്യങ്ങൾ ലൊകികന്മാരിൽ അസംഭവമാകും. പരംശ്വരൻ ലൊകാതീതനാകുന്നു- അതുകൊണ്ടു നിർഗ്ഗുണമായിട്ടും ലൊകാനുസാരിയായിരിക്കുന്നതിനാൽ സഗുണമായിട്ടും സ്തുതിക്കുന്നത ശരിഎന്നെവരും.

സഗുണൻ - ദയാദാക്ഷിണ്യാദിഗുണങ്ങളൊടുകൂടിയവത രാദിസമയത്തുകൾ എന്നപൊലെ ആകൃതിഭെദം മുതലായവയൊടുംകൂടി ഇരിക്കുന്നതിനാൽ.

അഗുണൻ - ഗുണങ്ങൾഇല്ലാത്തവൻ. അശുചിയായിരിക്കുന്ന ശുദ്ധചൈതന്യം ദെഹാദികൾ ഇല്ലാതെയൊഗികൾക്ക പ്രയാസപ്പെട്ട ഒരുവിധത്തിൽ ധ്യാനഗൊചരമായിമാത്രം ഇരിക്കുന്നു. ജ്ഞാനഗൊചരമല്ലാത്തതിനാൽ.

സകലചരാചരജീവൻ - സർവ്വചരങ്ങൾക്കും അചരങ്ങൾക്കും ജീവൻ. ചരാചരങ്ങൾ - സ്ഥാവരജംഗമങ്ങൾ. സ്ഥാവരജംഗമങ്ങൾഎന്നപദത്തിനെ ലൗകീകന്മാർക്കുകളിൽ തെറ്റായുപയൊഗിച്ചുവരുന്നു. അവരുടെ അറിവിൽ ഒരുമെശയും ഒരാമയും ജംഗമവസ്തുക്കൾതന്നെ. ചരിക്കുന്നവസ്തുവിനെമാത്രമെ ജംഗമമെന്നു പറയാവു ചരിക്ക എന്നതിനു സ്വയം ചലനം എന്ന അർത്ഥം

സകളൻ - കളത്തോട ദേഹത്തോട്ടുകൂടിയവൻ. നിഷ്കളൻ- കള ഇല്ലാത്തവൻ. സകലപതെ - സർവ്വേ ശ്വര. കമലാപതെ - കമലാ ലക്ഷ്മി. പതിഭർത്താവ - ഹെ ലക്ഷ്മീകാന്ത.

പ്രകൃതിപുരുഷനാം ഭവാനനന്തൻ പ്രകടയതിപ്രഥമം പ്രപഞ്ചമെല്ലാം പ്രകൃതിജനനിമായയായദേവീവിപുലതരംഭ്രമീദൃശംവിധത്തെ॥൨൭॥

പ്രകൃതിപുരുഷൻ - പ്രകൃതിയ്ക്കു (പ്രപഞ്ചത്തിനബീജഭൂതയായികാരണഭൂതയായിരിക്കുന്ന അവസ്ഥയ്ക്കു) ഹെതുവായപുരുഷൻ - ഇവിടെ പീതാവെന്നുപറയാം - പ്രകടയതിപ്രഥമം പ്രപഞ്ചമെല്ലാം - ഭവാൻ പ്രഥമം ആദിയിങ്കൽ) പ്രപഞ്ചമെല്ലാം പ്രകടിപ്പിക്കുന്നു - പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നു പ്രകൃതിജനനി - പ്രകൃതിയ്ക്കുജനനീമാതാവായിരിക്കുന്ന മായാഭഗവതീ. ംരംദൃശംഭ്രമംവിധത്തെ - ഇങ്ങനെയുള്ള ഭ്രമത്തെ വിധാനംചെയ്യുന്നു - ഉണ്ടാക്കുന്നു - ഇങ്ങനെയുള്ളതെന്നുവെച്ചാൽ ലൌകികങ്ങളായ സാധാരണ മായാമോഹങ്ങളെന്നഅർത്ഥം അതാവിത.

ഒരുവനതിധനൻ പരൻ ദരിദ്രൻ പരനതികക്ഷനന്യനത്യുദാരൻഇതിപലവിധഭാവഹെതുഭൂതൻ ദിതിജവിനാശനനാദികേശവൻനീ ॥൨൮॥

അതിധനൻ - മഹാധനവാൻ. കക്ഷൻ - ദുഷ്ടൻ. പരൻ - മറൊരുവൻ. അത്യുദാരൻ- വളരെദാനശീലൻ - സൌജന്യശാലി. ഇതി - ഇപ്രകാരം. ദനുജവിനാശനൻ - അസുരനാശനൻ-ആദികേശവൻ.സർവ്വത്തിനുംമുമ്പെയുള്ളവിഷ്ണു.

പൃഥുതരമൊരുമത്സ്യമായതുംനീ പ്രഥിതമഹാബലകൂർമ്മമായതുംനീ കഠിനതരവരാഹമായതുംനീ കടുതരമൊരുനൃസിംഹമായതുംനീ ॥൨൯॥

പൃഥുതരം - ഏറ്റവുംപൃഥു - വലുത. പ്രഥിതമഹാബലക്രൂരം. പ്രഥിതം - പ്രസിദ്ധമായിരിക്കുന്ന മഹാബലത്തോടുക്രൂടിയക്രൂരം. ഭീമ - ഘോരം - പന്നി. ക്ഷൊരനൃസിംഹം - ഭയങ്കരമായ നരസിംഹമൂർത്തി.

പുനരൊരു വട്ടവെഷ്ടമായ തുംനീ മനുജവരാന്തകരാമനായ തുംനീദശമുഖരിപുരാമനായ തുംനീ വിശദമഹാകരുണാംബുധെ നമസ്തെ ॥ ൫൦॥

വട്ടവെഷ്ടൻ - വാമനമൂർത്തി. മനുജവരാന്തകരാമൻ - ക്ഷത്രിയാന്തകനായരാമൻ - പരശുരാമൻ. ദശമുഖരിപു - രാവണന്റെ ശത്രു. വിശദമഹാകരുണാംബുധെ - വിശദംനിർമ്മലമായിരിക്കുന്ന മഹാകരുണാസമുദ്രമെ.

നരകമഥനനാഥദീനബന്ധോ വിരവൊട്ടപാലയവിശ്വനായകാനി ധാണിയുടെ ഭരം നിരാകരിപ്പാൻ കരുണഭവിച്ചരുളെണമനന്തരംഗെ ॥ ൫൧॥

നരകമഥനാ- നരകാസുരനാശക. ദീനബന്ധോ- ദുഃഖിതന്മാർക്ക ബന്ധുവായവനെ. പാലയ - പാലിച്ചാലും. വിശ്വനായക - സർവ്വേശ്വര. ധരണീ - ഭൂമി. നിരാകരിക്ക - തള്ളുക. അന്തരംഗെ - മനസ്സിൽ.

ഇതിനുതിവചനങ്ങളൊതി നിനാരതിഘനഭക്തിവിശുദ്ധരാം സുരന്മാർ അതുസമയമുദാരമെഘനാദപ്രതിനിധിയാമശരീരിവാക്കുമാസീൽ ൫൨

ഇതി - ഇപ്രകാരം. നുതിവചനങ്ങൾ - സ്തുതിവാക്കുകൾ. ഓതി - ഉച്ചരിച്ച. അതിഘനഭക്തിവിശുദ്ധർ - വളരെഘനമായിരിക്കുന്ന ഭക്തികൊണ്ട വിശുദ്ധന്മാർ. ഘനനിബിഡാ - വലുത. ഉദാരമെഘനാദപ്രതിനിധി - ഉദാരമായി. ഉത്തടമായി - വലുതായിരിക്കുന്ന മെഘനാദത്തിന ഇടിമുഴക്കത്തിനു. പ്രതിനിധി. സദൃശം - തുല്യം. ആയിരിക്കുന്ന. അശരീരിവാക്ക - അശരീരിയു

ടെവാക്കു- ശരീരംഇല്ലാതെഉള്ളവൻെറ വാക്കു- ംരം ശരവാക്കുഎന്ന അർത്ഥം. ആസീൽ - ഉണ്ടായി.

ഗഗനവചനതത്ത്വമങ്ങറിഞ്ഞാനമലസമാധി
സമെതനാം വിരിഞ്ചൻ മധുമഥനനിയൊഗമാക
വെതാൻ മധുരമുവാചമുദാ മഹാസഭായാം॥ ൫൭॥

ഗഗനവചനതത്ത്വം, ഗഗനത്തുങ്കൽ - ആകാശത്തുങ്കൽ ഉണ്ടായവചനത്തിൻെറ തത്ത്വം. പരമാർത്ഥം - താല്പര്യം. അമലസമാധിസമെതൻ - അമലം ശുദ്ധം ആയിരിക്കുന്ന. സമാധിയൊട്ട - ധ്യാനത്തൊടുകൂടിയവൻ. മധുമഥനനിയൊഗം - മധുമഥനൻെറ. വിഷ്ണുവിൻെറനിയൊഗം. മധുരം -മധുരമാകംവെണ്ണം- ഉവാച (പറഞ്ഞു) എന്നതിനു വിശെഷണം. മുദാ - സന്തൊഷത്തൊടുകൂടെ. മഹാസഭായാം മഹാ (വലിയ) സഭയിൽ - ദെവസഭയിലെന്നർത്ഥം.

അനിമിഷവരരെ ധരിച്ചു കൊൾവിൻ കരി
വൊടു കൈടഭവൈരി തൻനിയൊഗംഅവനവ
നിതലെ സമുത്ഭവിക്കും ഭുവനപതിവസുദെവ പു
ത്രഭാവാൽ ॥൫൮॥

അനിമിഷവരരെ - ദെവശ്രെഷ്ഠരായവരെ. നിമിഷം കണ്ണടക്കുക അത ശീലമില്ലാത്തവർ. കൈടഭവൈരിവിഷ്ണു. അവനിതലം - ഭൂതലം. സമുത്ഭവിക്കും - ജനിക്കും. ഭുവനപതി - ലൊകനാഥൻ. വസുദെവപുത്രഭാവാൽ - വസുദെവൻെറ പുത്രൻ എന്നഭാവത്തൊടുകൂടെ.

ഉരഗവരനനന്തനും ജനിക്കും മുരരിപു തനാടെ
പൂർജത്വമൊടെ അവരുടെപരിവാരപൌരുഷാ
ത്മം യദുകുലധാമനി നിങ്ങളും ജനിപ്പിൻ ॥൫൯॥

ഉരഗവരൻ - സർപ്പരാജാവു, അനന്തൻ. മുരരിപു - കൃഷ്ണൻ. പൂർജത്വം - ജ്യെഷ്ഠത്വം. പരിവാരപൌരുഷാ

ത്ഥം – പരിവാരങ്ങളോടെ. (ത്രൈയ്മാരുടെ) പൌരുഷത്തിന്നായിട്ട (പുരുഷകാരത്തിന്റെ അഭിവൃദ്ധിക്കായിട്ട) യദുകുലധാമനി – യദുകുലധാമത്തുങ്കൽ യാദവന്മാരുടെ വേനങ്ങളിൽഎന്ന താല്പര്യം. ധാമ – ഗൃഹം.

ഭുവനജനനിയായ മായതാനും ഭുവിജനനെക്കു നിവൊടൊരുവെട്ടുന്ന സുരതരുണികളും ധരാതലെചെന്നുരുതരസൌഭഗമുടവക്കവെണാ॥ ൨൯

ഭുവനജനനീ – ലൊകമാതാ മായാ – മായാഭഗവതീ- വിഷ്ണുശക്തി:. ഭുവി – ഭൂമിയിൽ. ജനനെ–ജനനത്തിൽ ജനിപ്പാനെന്നർത്ഥം. കനിവ–കൃപ. സുരതരുണികളം–ദെവസ്ത്രീകളം അപ്സരസ്ത്രീകളം. ധരാതലം–ഭൂതലം. ഉരുതരസൌഭഗം – ഉരുതരം–ഏറവും. സുഭഗതയൊടു– സൌന്ദര്യത്തൊടു. ക്രുദ്ധംവെണ്ണം.

വസുമതിയുടെ ഭാരമാശുതീർപ്പാൻ വടിവൊടു ടൻതുടരുന്ന വാസുദെവൻ അസുവിന സമയായ ധാത്രി തന്നെറവ്യസനമഹൊ ഭഗവാൻ സഹിക്കുമൊതാൻ ॥ ൩൦॥

വസുമതി–ഭൂമി. ആശു–വെഗം. അസുവിന–പ്രാണനം. ധാത്രീ–ഭൂമീ.

ഇതി വിധിവചനങ്ങൾ കെട്ടനെരം മതിതളിരിൽകലരുംപ്രമൊദമൊടെക്ഷിതിയുമതികുതുഹലംമറഞ്ഞാളമരജനങ്ങളുമജസാഗമിച്ചാർ॥ ൩൧॥

വിധിവചനം–ബ്രഹ്മാവിന്റെവാക്കു. മതിതളിരിൽ–മനസ്സിൽ. പ്രമൊദം–സന്തൊഷം. ക്ഷിതീ–ഭൂമീ. അതികുതുഹലം–വളരെകുതുഹലത്തൊടു ക്രുദ്ധംവണ്ണം. ക്രിയാവിശെഷണം അമരജനങ്ങൾ – ദെവകൾ. അജസാ–വെഗത്തിൽ.

തദനു ച മധുരാപുരെവിളങ്ങും മുദിതമഹാമതിയായ ശൂരപുത്രൻ ഗുണനിധി വസുദെവ യാദ

വെന്തൻ പ്രണയിനിദേവകിയെ സുഖെനവെ
ട്ടാൻ ॥൫൯॥

തദനു-അതിൻറെശേഷം. ച [പിന്നയുംഎന്നഅ
ർത്ഥം] മുദിതമഹാമതി-മുദിതൻ [സന്തുഷ്ടനും] മഹാമ
തി- ശ്ലാഘ്യബുദ്ധിയുമായവൻ. പ്രണയിനീ- ഇഷ്ടാ.

നവജലധരചാരുവെണിയാളുമവളുടെ യഗ്ര
ജനഗ്ര സെനപുത്രൻ പൃഥുതരഭുജശാലി ഭോജരാ
ജൻ പ്രഥിതമഹാജനകമ്പകാരികംസൻ ॥൫൦॥

നവജലധരചാരുവെണിയാൾ-പുത്തനായ മെഘ
ത്തെപ്പോലെ നല്ലതലമുടിയൊട്ടുക്കുടിയവൾ പൃഥുതര
ഭുജശാലീ-വലിയ ഭുജങ്ങളൊട്ടുക്കുടിയവൻ. പ്രഥിത
മഹാജനകമ്പകാരി - പ്രഥിതന്മാര. പ്രസിദ്ധന്മാരായി
രിക്കുന്ന മഹാജനങ്ങൾക്കു കമ്പത്തെ [പെടിനിമിത്തം
വിറയലിനെ] ചെയ്യുന്നവൻ.

അവനതികുതുകീരഥംകരെറി കനിവൊട്ടുമ്പ
തിമാക്കു തെർതെളിപ്പാൻ യുവതിധനമനെകമാ
നതെതും കുതിരയുമാനകദുന്ദുഭിക്കുനൽകീ ॥൫൧॥

അതികുതുകി-അതിസന്തുഷ്ടൻ. രഥം-തെര. ഉമ്പ
തിമാര - ഭായ്മാഭർത്താക്കന്മാര. ദെവകീ വസുദെവന്മാര.
യുവതിധനം-സ്ത്രീധനം. ആനകദുന്ദുഭിഃ-വസുദെവര.

പടുപടഹരവങ്ങളാലവട്ടം കുടതഴചാമരമാദി
രാജചിഹ്നം പടകളുമിടക്കിടെ ശ്രുതഘൊഷം തുടി
തിനടന്നുതുടങ്ങി ഭംഗിയൊടെ ॥൫൨॥

പടുപടഹരവങ്ങൾ. പടു (സമർത്ഥമായിരിക്കുന്ന)
പടഹം[പെരിമ്പറകളുടെ] രവങ്ങൾ-ശബ്ദങ്ങൾ. ചാ
മരമാദി. ചാമരംതുടങ്ങിയുള്ള. ശ്രുതഘൊഷം-ഉണ്ടായ
ഘൊഷത്തൊടുക്കുടെ. തുടിതി-പെട്ടെന്നു. ചാമരമാ
ദി എന്നതിനുപകരം ചാമരം ഇത്യാദി എന്ന ഉത്തമം
കവയൊനിരംകുശാ Poetic License.

അതുപൊഴുതശരീരി വാക്യഘോഷം വിതത
ഭയങ്കരമംബരെ ഭവിച്ചു ഇവളുടെ സുതനഷ്ടമ
ൻ ഭവാനെ ഝടിതി വധിക്കുമറിഞ്ഞു കൊൾക
കംസ ॥൫൯॥

വിതതഭയങ്കരം. വിതതം [വിസ്തൃതമായ] ഭയത്തെ
ചെയ്യുന്നത. അശരീരിവാക്യ ഘോഷത്തിന്ന വിശെ
ഷം. അംബരെ–ആകാശത്തിൽ. സുതൻ–പുത്രൻ. അ
ഷ്ടമൻ–എട്ടാമൻ.

അതുവിരവൊടു കെട്ടി രുഷ്ടനായാനതുല പ
രാക്രമശാലി ഭൊജരാജൻ ഭഗിനിയുടെകചം പി
ടിച്ചിഴച്ചാനസിലത കൊണ്ടഹ വെട്ടിവാൻ തുട
ന്നാൻ ॥൬൦

രുഷ്ടൻ–കുപിതൻ. അതുലപരാക്രമശാലി – തുല്യ
മില്ലാത്ത പരാക്രമത്തൊടു കൂടിയവൻ. ഭൊജരാജൻ–
കംസൻ. ഭഗിനീ–ഉടപ്പിറന്നവൾ. കചം–തലമുടി. അ
സിലതാ–വാൾ.

ശുഭമതിവസുദെവനെവമപ്പൊളഭയമിരന്നു വ
ണങ്ങിനിന്നു ചൊന്നാൻ അരുതരുതവധൂവധം മ
ഹാത്മൻ ദുരിതമകപ്പെട്ടുമിപ്രകാരമായാൽ ॥൬൧॥

ശുഭമതി–സൽബുദ്ധി. അഭയംഇരന്നു–രക്ഷിപ്പാൻ അ
പെക്ഷിച്ചു. വധൂവധം–സ്ത്രീവധം. മഹാത്മൻ–മഹത്തായ
ആത്മാവൊടുകൂടിയവനെഎന്ന സൂചിമാത്രം.

യുവതികളെവധിക്കയൊഗ്യമൊ താനവരതി
ഷ്ടകളെങ്കിലുംനരെന്ദ്രാ ഇവൾപുനരപരാധമെ
ന്നുചെയ്യ ശിവശിവ നിഷ്കൃപനായതെന്തൊടൊ
താൻ ॥൬൨॥

യുവതികൾ–സ്ത്രീകൾ. നിഷ്കൃപൻ–കരുണാഹീനൻ–

ജനനമരണഭയം നിനക്കുകൊണ്ടൊ നിജഭ

നീനിധനായനി മുന്നു നിജ ഭുജബല കീർത്തിപൂ
ർത്തിയെല്ലാം ത്യജതി ഭവാനിഹ ജീവിതാഗ്രഹ
തതാൽ ॥൬൭॥

നിജമരണഭയം–തന്റെ മരണത്തിൽനിന്നും ഭയം നിജഭഗിനീനിധനായ–തന്റെ ഭഗിനിയുടെ നിധനത്തി
ന്നായിക്കൊണ്ട, സൊദരിവധത്തിനു എന്നർത്ഥം. നിജ
ഭുജബലകീർത്തിപൂർത്തി– തന്റെ ഭുജബല കീർത്തിയുടെ
പൂർത്തി പൂണ്ണത, ഇതെല്ലാം. ത്യജതിഭവാൻ–ത്യജിക്കുന്ന
ഭവാൻ. ജീവിതാഗ്രഹം–ജീവനിൽമോഹം.

ജനനമരണമെന്ന തിജ്ഞനാനാമനുഭവ മെന്ന
തിനെന്തൊവിവാദം മരണാദിവസവും ശിരസ്സി
ലാകിധരണിതലംപ്രവിശന്തിമാനുഷന്മാർ ॥൬൮॥

ഇജ്ജനനാനാം – ഇജ്ജനങ്ങൾക്ക. വിവാദം–തർക്കം.
ധരണിതലം–ഭൂതലം. പ്രവിശന്തി–പ്രവെശിക്കുന്നു.

ചിലരിഹപലവാസരംവസിക്കും ചിലരുടനെ
നിജകർമ്മണാമരിക്കും മരണമൊരുവനും വരാത്ത
തല്ലെന്നറികഭവാനറിവുള്ള ചാരുബുദ്ധെ ॥൬൯॥

പലവാസരം–പലനാൾ. നിജകർമ്മണാ– തന്റെ
കർമ്മംകൊണ്ട. ചാരുബുദ്ധെ–സൽബുദ്ധെ.

അവികലമലമൂത്രമാംസപിണ്ഡം ഭവിഷ്യതു
ർവ്വടദുഃഖദുഷ്പാത്രം ഇദമവനീപതെ നരന്റെ
ഗാത്രം വദവദവാഞ്ഛിതമത്ര നിഷ്ഫലന്തെ ॥൭൦॥

ഹെ അവനീപതെ - അവികലമലമൂത്രമാംസപി
ണ്ഡമായിഭവിക്കൽ ബഹുദുർഘടദുഃഖ ദുഷ്പാത്രമായിരി
ക്കുന്ന ഈ നരന്റെ ഗാത്രം - വദവദ - പാഞ്ഞാലും പ
റഞ്ഞാലും. അത്രതെവാഞ്ഛിതം നിഷ്ഫലം - അതിൽ
[ആദെഹത്തിൽ] നിന്റെ ആഗ്രഹം നിഷ്ഫലം– അവിക
ലമലമൂത്രമാംസപിണ്ഡം– ധാരാളമായിട്ട മലാദിപി

ണ്ഡംആയും ദുഷ്ടങ്ങളായിരിക്കുന്ന ദുഃഖങ്ങളുക്കൊ
ണ്ട ദുഷ്ടമായ പാത്രമായും ഇരിക്കുന്ന ഗാത്രം-ദേഹം.

അശരണജനനിഗ്രഹം തുടന്നാലശനിസമന്ത
വപാപമാപതിക്കും ഭശതരനരകാഗ്നിയിൽപതി
ക്കും കുശമതിയായ ഭവാനതൊവ്വരണ്ട ॥൫൭॥

അശരണജനനിഗ്രഹം - ശരണരഹിതന്മാരായ ജ
നങ്ങളുടെവധം. ശരണംഎന്നാൽ രക്ഷിതാവ്. അശ
നിസമം - വജ്രായുധതുല്യം. ആപതിക്കും - സംഭവി
ക്കും. ഭശതരനരകാഗ്നി - വലിയനരകാഗ്നിയിൽ. പ
തിക്കും - വീഴും. കുശമതി - കുശം ദർഭപൊലെതീക്ഷ്ണ
ഗ്രമായ മതി ബുദ്ധിയൊടുക്രൂടിയവൻ] കുശാഗ്രബുദ്ധി.

തെരുതെരെ വളരുന്ന സാഹസങ്ങൾക്കുരുതര
പാത്രമതായിഭൊജരാജൻ അരുതിവനൊടു കൂടി
വാസമിതഥങ്കരുതിനടക്കുമിനിപ്രജാസമൂഹം॥൫൮॥

സാഹസങ്ങൾ - വിചാരംക്രൂടാതെ പെട്ടെന്നുള്ള
ദുഷ്പ്രവൃത്തികൾ. ഉരുതരപാത്രം - വലുതായസ്ഥാനം. ഇ
ഥം - ഇപ്രകാരം. പ്രജാസമൂഹം - ജനസഞ്ചയം.

അതിശഠമതികംസനെന്നു നിനെ കൃതികൾ ദൂ
ഷിക്കുമതിന്നു നീക്കമില്ലാ അതിനുമുതിരൊലാ മ
ഹാമതെ നീ മതി മതി സാഹസമിങ്ങു വാങ്ങി
നിൽക്കാ ॥൫൯॥

അതിശഠമതി - ഏറ്റവും ദുഷ്ടബുദ്ധി. കൃതികൾ -
വിപ്രന്മാർ, സജ്ജനങ്ങൾ. മുതിരൊലാ - ആരംഭിക്കരു
തെ.

ഇതിബഹുവിധവാക്കു കൊണ്ടുകൊണ്ടും മതി
യിലൊരാർത്ത ഭൊജരാജനില്ലാ മനസി ദൃഢമറി
ഞ്ഞുറച്ചു കൃത്യം പുനരപി തം വസുദേവനെവ
മൂചെ ॥൬൦॥

ആർദ്ര - അലിവ്, കൃപാ. ടന്ധം - ഉറപ്പായി. കൃത്യം - കർത്തവ്യം ചെയ്യേണ്ടത. വസുദേവൻ- പുനരപി [പിന്നെയും] തം [അവനൊട്ട] ഏവം [ഇപ്രകാരം] ൨൪ ചെ - പറഞ്ഞു.

ഇനിയുമൊരുപദ്ദേശമാശു കൈംനീ നനുതവ
സൊദരിയാമിവൾക്കു ജാതം തനയനെവിരവൊ
ടഹം തരുന്നെൻ മനുജപതെ മതിയുണ്ടു കുന്നി
തന്തെ ॥൨൫

നനു- അനുനയിപ്പാനുള്ളവാക്കു- എല്ലൊ? എന്ന അർത്ഥം. ഉണ്ടു, എന്നർത്ഥവാക്കു മെൽവരുന്നുണ്ടു. തരുന്നെൻ- എന്നത് ൻറെക്രുടെ ൊരം പദങ്ങൾരണ്ടും ചെർക്കുമ്പൊൾ തരുന്നെൻ ഉണ്ടെല്ലൊ എന്ന സിദ്ധിക്കും. അതിനു തരുന്നുണ്ടെല്ലൊ എന്ന അർത്ഥംപറയണം. ജാതം തനയനെ - പിറന്നപുത്രനെ. അഹം - ഞാൻ. മനുജപതെ - രാജാവെ. തെകുണ്ടിതം - മതി. നിൻറെ വ്യസനംമതി - ഇനിവ്യസിനിക്കെണ്ടെ.

ഇതിപലവസുദെവഭാഷിതം കെട്ടതിമുദിതൊ
ഗൃഹമാപ ഭൊജരാജൻ പതിയൊട്ട സഹദെവകീ
ഗമിച്ചാളതനുമുദാ നിജമന്ദിരെരമിച്ചാൾ ൨൬

ഭാഷിതം - വാക്കു. അതിമുദിതൊ - അതിമുദിതഃ വളരെ സന്തൊഷൻ [ആയിട്ട] ഗൃഹ-ആപ - ഗൃഹത്തെ പ്രാപിച്ചു. പതിയൊട്ടസഹ - ഭർത്താവൊട്ടക്രുടെ. ഗമിച്ചാൾ - പൊയി. അതനുമുദാ - അനല്പസന്തൊഷെണ. മന്ദിരെ - ഗ്രഹത്തിൽ. രമിച്ചാൾ - സുഖമായി താമസിച്ചു.

പലദിവസശതം കഴിഞ്ഞശെഷം ചലമിഴി
യാൾക്കഥ ഗർഭമുടവിച്ചുസുലളിതനൊരുപുത്രനും
ജനിച്ചു സുലഭമെഹൊ ഗുണികൾക്കു വാഞ്ഛിതാ
ർത്ഥം ൨൭

ദിവസശതം - ദിവസങ്ങളുടെ ശതം. പലദിവസം എന്നതിന്റെ കാലം നൂറിൽഗുണിച്ചത വളരെ വളരെ ദിവസത്തിൽപിന്നെഎന്ന അർത്ഥം. ചലമിഴിയാൾ - ഇളകുന്ന കണ്ണുള്ളവൾ. ചഞ്ചലാക്ഷി. സുലളിതൻ - ഏറ്റവും കൊമളൻ. ഗുണികൾക്ക - ഗുണവാന്മാക്ക. വാഞ്ഛിതാർത്ഥം : ഇഷ്ടമായവസ്തു. സുലഭം : എളുപ്പത്തിൽ കിട്ടുന്നത. [ആകന്നു] അഹൊഎന്നത സന്തൊഷസൂചകമായപദം.

സമയമഥനിനച്ച സത്യസന്ധൻ തമപിചകം
സന നാംകിനാൻ പിതാവും പ്രമുദിതമതികംസ
നെവമൂചെ സമുചിതമല്ല സഖെ ശിശൊവ്
ധമ്മെ ചെ

സമയം - സത്യം - ശപഥാ, സത്യസന്ധൻ- സന്ധിയിങ്കൽ (പ്രതിജ്ഞയിങ്കൽ) സത്യമുള്ളവൻ - സത്യപ്രതിജ്ഞൻ, തമപിച - തം അവനെ അപിച പിന്നെ. പിതാ - അച്ഛൻ. പ്രമുദിതമതി - സന്തുഷ്ടചിത്തൻ. ഏവമൂചെ - ഇപ്രകാരംപറഞ്ഞു. സമുചിതം - യൊഗ്യം. സഖെ - പ്രിയ. ശിശൊഃ - ശിശുവിന്റെവധം. മെ - ഇനിക്ക.

കനിവൊടിവനെനീ വളത്തുകൊൾക പുന
രഹമങ്ങമനെ പരംവധിപ്പൻ ഇതിദനുജ നൃപെ
ണ ദത്തനാകം സുതനെ മുദാ വസുദെവനാശു
വീണ്ടാൻ ൻ

പുനരഹം - പിന്നെഞാൻ. പരം - പരൻ (ശത്രു) ആയിരിക്കുന്ന. അങ്ങമനെ - എട്ടാമനെ. ദനുജനായി (അസുരനായി) രിക്കുന്നനൃപെണ - രാജാവിനാൽ. ദത്തൻ - കൊടുക്കപ്പെട്ട.

കലഹകൃതുകിനാരദൻ കദാചിൽ ഖലമതിയാ
മവനൊട്ടു വന്നു ചൊന്നാൻ അതതരുനിന
ക്കു ഭൊജരാജാ കരളിലൊരാജ്ഞ വെന്തതിനു
ചെല്ലുംം ന്നാ

കലഹകുതുകി - യുദ്ധത്തിൽസന്തോഷിക്കുന്നവൻ. കലാചിൽ- ഒരിക്കൽ- ഖലമതി- ദുഷ്ടബുദ്ധി. ആജ്ഞാവം ജ്ഞാതാം നേരു.

തവപരിജനവും ഭവാനുമെല്ലാം ഭൂവിഗതരാമ സുരാംശസംഭവന്മാർ അപിപുനരിഹവൃഷ്ണി യാദവന്മാരറിക ഭവാനമരാംശസംഭവന്മാർ ൩൫

തവ - നിന്റെ. പരിജനം - ഭൃത്യന്മാർ. ഭുവി - ഭൂമിയിൽ. ഗതർ - പ്രാപിച്ചവർ. അസുരാംശസംഭവന്മാർ - അസുരന്മാരുടെ അംശംകൊണ്ടുജനിച്ചവർ! അപിപുനരിഹ - പുനഃരപി (പിന്നെയും) ഇഹ - ഇവിടെ. വൃഷ്ണിയാദവന്മാർ - വൃഷ്ണികളും യാദവന്മാരും. വസുദേവന്റെ സംബന്ധക്കാർ ഇങ്ങനെയുള്ളവർമുതലായവർ. അമരാംശം - ദേവാംശം.

ഏവംമുനിപ്രവചനംബതകേട്ടനേരം ഭാവം പകർന്നരിശമേറിനഭോജരാജൻ മുന്നംപുറന്നുവ ഉരുസൊരുകീർത്തിമാനെ കൊന്നാംകളഞ്ഞതിനു ഞാനുഞെളിഞ്ഞുവാണാൻ ൩൬

ബത - കഷ്ടം എന്ന അർത്ഥം പറയാം. ഭാവപകർന്നു- സ്വഭാവംമാറി. അരിശം കൊപം ഞെളിഞ്ഞു - അഹംഭാവംനിമിത്തം.

രണ്ടാമതുംതനയനൻപൊടുദേവകിക്കുണ്ടായികംസനവനെയുമുടൻവധിച്ചാൻ രംവണ്ണമാവ ശിശുമാരണമാശുചെയ്യാൻ ജീവാവസാനഭയചഞ്ചലനായമൂഢൻ ൩൭

തനയൻ - പുത്രൻ. ശിശുമാരണം - ബാലവധം. ജീവാവസാനഭയചഞ്ചലൻ - മരണഭീതിനിമിത്തം ചഞ്ചലൻ - വിറക്കുന്നവൻ.

ഉത്തമപുരുഷശാസനകൈക്കൊണ്ടുരഗകുല്യാ

ധിപസന്നിധിയൊഗാൽ സപ്തമമാകിനഗർഭമുദാ
രംസപദി ധരിച്ചിതുദെവകിതാനും സ്ത്ര

ഉത്തമപുരുഷശാസന – വിഷ്ണുകല്പന. ഉരഗകുലാധിപ സന്നിധിയൊഗാൽ – ഉരഗകുലം (സർപ്പവംശ)ത്തിന്റെ - അധിപൻനായകന്റെ (അനന്തന്റെ) സന്നിധിയുടെ,സാമീപ്യത്തിന്റെ,യൊഗംചെർച്ചുകൊണ്ട – സന്നിധിയൊഗം - സാന്നിദ്ധ്യംഎന്നർത്ഥം. അനന്തൻ ഗർഭപാത്രത്തിൽ സ്വാംശംകൊണ്ടസ്ഥിതിചെയ്തു എന്നർത്ഥം. സപ്തമം – ഏഴാമത്തെ. ഉദാരം - ഉൽകൃഷ്ടം. സപദി - വെഗത്തിൽ.

വൈകുണ്ഠദെവനതുപൊലെചയ്തിതു മായയൊടെ
വൈകാതെദെവകിയുടെജഠരത്തിൽമെവും ലൊ
കൊപകാരകമതാകിയ ബീജമിപ്പൊളാകർഷണെ
നവശമാക്കുക നീസുശീലെ സ്ത്ര

വൈകുണ്ഠദെവൻ - വിഷ്ണു. മുമ്പെരുമന്വന്തരത്തിൽ വികുണ്ഠദെവിയിൽ അവതരിച്ചതുനിമിത്തം. ജഠരം - വയറ. ലൊകൊപകാരകം - ലൊകങ്ങൾക്കുഉപകാരംചെയ്യുന്നത. ബീജം - വീര്യം. ആകർഷണെന - ആകർഷണംകൊണ്ട. ആകർഷിക്ക - ഇങ്ങൊട്ടുവരുത്തുക. അവാഹിക്ക വശം സ്വാധീനം സുശീലെ - സൽസ്വഭാവെ.

പ്രഥിതവിനയശൊഭാധീരനാം ശൌരിത
ന്റെറ പ്രഥമമഹിഷിയാകും രൊഹിണീദെവിത
ന്റെറ ജഠരകുഹരദെശെശെഷതെജൊവിശെഷം
ഘടയകുടിലകർമ്മപ്രക്രിയാസൂത്രവിണെ സ്ത്ര

പ്രഥിതവിനയശൊഭാധീരൻ - പ്രഥിതമായി (പ്രസിദ്ധമായി) രിക്കുന്നവിനയ അഹംകാരഭാവത്തിന്റെ ശൊഭയെഉൾക്കൂടി ധീരൻ - ധൈര്യവാനായിരിക്കുന്ന. ശൌരി - ശൂരപുത്രൻ. വസുദെവൻ. പ്രഥമമഹിഷീ

ആട്ടീടായ്വാ. ജഠരകുഹരദേശേ - ജഠരത്തിന്റെ കുഹര ദേശം - ജഠരം വയറ - കുഹരം ഗുഹാ. ഇവിടെ ആകപ്പാടെ ഗർഭപാത്രത്തിലെന്നർത്ഥം. ശേഷതേജോവിശേഷം. ശേഷന്റെ അനന്തന്റെ തേജസ്സു ചൈതന്യത്തിന്റെ വിശേഷം – ഭേദം. അനന്തന്റെമൂർത്തിഭേദം എന്നർത്ഥം – ഘടയ – ഘടിപ്പിച്ചാലും – ചെയ്താലും കുടിലകർമ്മപ്രക്രിയാസു – കുടിലകർമ്മങ്ങളുടെ (മായാമയമായി വഞ്ചനയൊടുക്കൂടിയ പ്രവൃത്തികളുടെ) പ്രക്രിയാസു – പ്രക്രിയകളിൽ – പ്രവൃത്തികളിൽ, പ്രവീണേ– സമർത്ഥേ, കപടപ്രവൃത്തിനിപുണേ എന്നർത്ഥം.

ഗോപലോകമകുടാവതംസമണിനന്ദഗോപ
തടെ പത്നിയാം ഗോപികാകുല കലാപമാകിന
യശോദതന്നുദരകന്ദരെചെന്നിരുന്നുമജനിക്കനീ
ജനനപാശനാശരചനൊന്മുഖെനന്നുനിന്നു നി
ന്നക്കെടൊനിഖിലവന്ദനീയചരണാംബുജെ നൂ

ഗോപലോകമകുടാവതംസമണി – ഗോപലോകത്തിന്റെ മകുടത്തിന്ന അവതംസമണി - ഗോപലോകം – ഗോപാലജനം – മകുടം കിരീടം – അവതംസമണി – ശിരോലങ്കാരമായമണി–രത്നം – പത്നീ – ഭാര്യാ ഗോപികാകുലകലാപം – ഗോപികമാരുടെകുലത്തിന്ന. കലാപം – ഗോപികാ – ഗോപസ്ത്രീ – കലാപം ഭൂഷണം ഉദരകന്ദരെ – ഉദരത്തിന്റെ (വയറിന്റെ) കന്ദരത്തിൽ (ഗുഹയിൽ) ഗർഭപാത്രത്തിലെന്നർത്ഥം. ജനനപാശനാശരചനൊൻമുഖെ : ജനനപാശത്തിന്റെയും നാശത്തിന്റെയും രചനത്തുങ്കൽ ഉൻമുഖയായുള്ളവളെ ജനനപാശം : ജന്മമാകുന്നകയറ ബന്ധനം : നാശം മരണം. രചനം : പ്രവൃത്തി. ഉൻമുഖാ : താല്പരാ. സംസാരകാരണീ നിഖിലവന്ദനീയചരണാംബുജെ, നിഖിലവാക്കുംവന്ദനീയം (വന്ദിക്കാൻ യൊഗ്യതയുള്ളത) ആയി

രിക്കുന്ന ചരണാംബുജങ്ങളൊട്ട പാപപങ്കങ്ങളൊട്ട ക്രടിയവളെ.

ഏവമാദിമുരവൈരി ദൈവനാടെ ശാസനെന കില്പമായ താൻ ദൈവകിജഠര ഗാമിധാ മമ്മ രൊഹിണീ ജഠരമനയൽ നന്ദസുന്ദരി യശോദ തന്നുദര കന്ദരത്തിലിടചെന്നടൻ മന്ദമന്ദമവളും ജനിപ്പതിന കൊപ്പുകൂട്ടിമരുവീടിന ൦ സുഖ

ഏവമാദി : ഇത്യാദി. മുരവൈരി : വിഷ്ണു. ശാസനെന : കല്പനനിമിത്ത, കില : കൈവിപ്രകാരംഎന്നത്ത , മരുവീടിനാഗകില : ഇരുന്നുഎന്ന (പുരാണത്തിൽ) കൈക്കൊണ്ട, ദൈവകിജഠരഗമിധാനം : ദൈവകീഗർഭഗതമായ ആധാരത്തിനെ, തെജസ്സിനെ, രൊഹിണീജഠരത്തെ ആനയൽ : പ്രവെശിപ്പിച്ചു, നന്ദസുന്ദരീ : നന്ദഗോപന്റെ സുന്ദരിയായ ഭാര്യാ യശോദാ ഉദരകന്ദരം ഗർഭസ്ഥാനം, അവാഗ് : ഒഴിഞ്ഞ ഭഗവതീ,

ദൈവകിക്കലസി ഗർഭമെന്നൊരു വിശെഷമൻ പൊട്ടമഹിതലെ കെവലം വിലസി നീളുവെസ പദി കൈണവാണിയു മഹാജനം ദൈവദൈവനഖി ലൈശനവ്യയനമെയശീലനജരാമരൻ ദൈവകി മ്യുരുഷസെവിതൻസപദിദൈവകീ ജഠരമാവിശൽ

അലസി : അഴിഞ്ഞു, മഹീതലെ : ഭൂതലത്തിൽ കെവലം : മുഖ്യമായത, ദൈവൈവൻ : ദൈവകൊക്കും ദൈവൻ, അഖിലെശൻ : സൎവ്വെശ്വരൻ, അവ്യയൻ : വ്യയം നാശമില്ലാത്തവൻ, അമെയശീലൻ, അമെയം (മാനംചെയ്വാൻപാടില്ലാത്ത) ശീലത്തൊടുകൂടിയവൻ മാനംചെയ്യുന്നു ; അളക്കുക : ഗണിക്ക : നിസ്സംശയിക്ക. അജരാമരൻ : ജരയുംമരണവും ഇല്ലാത്തവൻ, ദൈവകിമ്യുരുഷസെവിതൻ : ദൈവന്മാരാലും കിമ്പുരുഷന്മാരാലും, (കിന്നരന്മാരാലും) സെവിതൻ : പൂജിതൻ, ആവിശൽ പ്രവെശിച്ചു.

രൊഹിണീ തദനു മൊഹനിയഗുണ ദെഹകാന്തിമയചന്ദ്രികാ മൊഹിതാഖില ചരാചരം കി

ലകുമാരമാശു സൃഷ്ടുവെ മദാ ദെഹികൾക്കതി കൗ
തുഹലം മനസി രൊഹിണീസുത വിലൊകനെ
രൊഹിണീശ വദനൻ മനൊഹാ വിലാസമൻ
പൊടുവിളങ്ങിനാൻ ൨൦

അന്വയം : തദനുമുദാരൊഹിണീമൊഹനീയഗുണ
ദെഹകാന്തിമയ ചന്ദ്രികാമൊഹിതാഖില ചരാചരം ക
മാരം ആശുസൃഷ്ടുവെകില (അത്ഥം) പിന്നെ സന്തൊ
ഷത്തൊടുകൂടെ രൊഹിണീ മൊഹനീയ ഗുണങ്ങളെ
കൊണ്ടും ദെഹകാന്തി മയചന്ദ്രികകൊണ്ടും മൊഹിതാ
ഖിലചരാചരനായിരിക്കുന്ന കുമാരനെ വെഗത്തിൽ
പ്രസവിച്ചുഎല്ലൊ, മൊഹനീയഗുണങ്ങൾ : മനൊഹര
ങ്ങളായ ഗുണങ്ങൾ, ദെഹകാന്തമയചന്ദ്രികാ : ശരീര
ശൊഭാമയമായ നിലാവു, മൊഹിതാഖിലചരാചരൻ :
അഖിലചരങ്ങളെയും അചരങ്ങളെയും മൊഹിപ്പിക്കു
ന്നവൻ, സ്ഥാവരജംഗമങ്ങളെയും മയക്കുന്നവ
ൻ, ദെഹികൾ : പ്രാണികൾ, അതികുതുഹലം - അത്യ
ന്തസന്തൊഷം, മനസി : മനസ്സിൽ. രൊഹിണീസുത
വിലൊകനെ : രൊഹിണീസുതന്റെ വിലൊകനത്തി
ൽ ; രൊഹിണീ പുത്രനെകാണുന്നതിൽ രൊഹിണീശവ
ദനൻ : ചന്ദ്രമുഖൻ, മനൊഹരവിലാസം : മനൊഹര
ങ്ങളായ വിലാസങ്ങൾ, (ക്രീഡക) ളൊടുകൂടെ കൂടും
വെണ്ണം,

കാളമെഘമിടതിങ്ങി വിങ്ങി ഖെത ഭംഗിയെവ
മിടിമിന്നലും മെളമൊട ജലധാരമാരികളു മെത്ര
യും ബാഹുമനൊഹരം അർദ്ധരാത്രിസമയം സമാ
ഗതമുദിച്ചു ചന്ദ്രനമഹൊദയാ സിദ്ധചാരണസു
രാവലിസ്തുതികളുദ്ധതം ദിവി മഹൊത്സവം ൨൧

കാളമെഘം കറുത്തമെഘം. മെളം ചെച്ചു. മെള
മൊട മഴ മിന്നൽ ഇടി ഇവയുടെ മെളത്തെ സൂചി
പ്പിക്കുന്നു. ജലധാരയും മാരിയും തമ്മിൽ വളരെവ്യ
ത്യാസമില്ലാ. അർദ്ധരാത്രിസമയം സമാഗതം - അർദ്ധ
രാത്രിസമയം വന്നു. അഹൊ - സന്തൊഷത്തെക്കാണി
ക്കുന്നവിധം. തല : അപ്പൊൾ. സിദ്ധചാരണ സുരാ

വലിസ്തുതികൾ : സിദ്ധന്മാര ചാരണന്മാര സുരന്മാരുടെ ആവലി (കൂട്ടം) ഇവരുടെ സ്തുതി (ഉണ്ടായി) ദിവി : സ്വർഗ്ഗത്തിൽ, ഉദ്ഘതം : മഹോത്സവം, ജൃംഭിച്ച ഉത്സവം (ഉണ്ടായി)

പൂർണ്ണഗർഭേസമസ്തൃിർഭവനശുഭകൃങ്ങളൊക്കെ
ത്തുടി പൂർണ്ണ നന്ദംവിളങ്ങിടിനഘനപടല ശ്യാമ
ധാമാഭിരാമൻ മംഗല്യെ സമുഹ്രത്തെ മഹിത
ഗുണമിയന്നഷ്ടമീരൊഹിണീഭ്യാം സംഗെ ഭംഗ്യാ
ജനിച്ചാനഴകൊടുജഗതീ മൂലകന്ദം മുകുന്ദൻ ൭൨

പൂർണ്ണഗർഭേ : ഗർഭം പൂർണ്ണമായപ്പൊൾ, സമസ്തൃിർഭവനശുഭകൃങ്ങൾ, സമസ്തങ്ങളായിരിക്കുന്ന ത്രിഭുവനശുഭകൃങ്ങൾ, ത്രിഭുവനത്തിന്റെ ശുഭകൃങ്ങൾ : ത്രിലൊകത്തുങ്കലും നടക്കുന്ന സൽകൃങ്ങൾ. ഏകത്ര : ഒരടത്തു. പൂർണ്ണാനന്ദം : പൂർണ്ണമായ ആനന്ദത്തൊട്ടുക്കുടം വെർണ്ണം ഘനപടലശ്യാമധാമാഭിരാമൻ : ഘനപടലത്തെപ്പൊലെ ശ്യാമധാമകൊണ്ട അഭിരാമൻ, ഘനപടലം : മെഘസമൂഹം, ശ്യാമധാമ നീലകാന്തി, അഭിരാമൻ : മനൊഹരൻ, മംഗല്യെ : സമുഹ്രത്തെ, മംഗല്യമായ : ശുഭമുഹ്രത്തത്തിൽ, മഹിതഗുണമിയന്ന : പൂജ്യഗുണങ്ങളൊടുള്ള, അഷ്ടമീരൊഹിണീഭ്യാംസംഗെ : അഷ്ടമീരൊഹിണീ ൟരം തിഥിനക്ഷത്രങ്ങളുടെ സംയൊഗത്തിൽ, ജഗതീമൂലകന്ദം : ലൊകത്തിന്റെ മൂലകന്ദം നാരായണൻ, മുകുന്ദൻ : ശ്രീകൃഷ്ണൻ, ഭംഗ്യാ : ഭംഗിയൊടുക്കുടെ,

ഭാവം

ദെവകീദെവിയുടെ ഗർഭം പൂർണ്ണമായഉടനെ ത്രൈലൊക്യവാസികളുടെ സച്ചസൽക്രീയകളുംകൂടി ഒത്തുരിക്കിൽ വന്നുചെർന്നതുപൊലെയും ആനന്ദപൂർണ്ണമായും മെഘസമൂഹത്തിന്റെ നീലിമപൊലെ കൊമളമായനീലിമയൊടുകൂടിയവനായും ലൊകത്തിന്റെ നാരായണനായും ഭവിക്കുന്ന വാസുദെവൻ അഷ്ടമീരൊഹിണീ ശുഭദിവസത്തിൽ സമുഹ്രത്തത്തുകൽ നല്ലപൊലെ അവതാരംചെയ്തരുളീ.

മിന്നും പൊന്നിൻകിരിടം തരിവള കടകം കാ
ഞ്ചി പൂഞ്ചെല മാല ധന്യശ്രീവത്സസൽകൌസു
ഭമിടകലശം ചാരുതാരാളം ശംഖം ചക്രം
ഗദാ പങ്കജമതി രിലസും നാലു തൃക്കൈകളാ
ടെ സങ്കീർണ്ണശ്യാമവർണ്ണം ഹരിവപുരമലം പൂരയ
ന്മംഗലം വഃ ൨൬

കാഞ്ചി അരഞ്ഞാണം. ധന്യശ്രീവത്സ സൽകൌ
സ്തുഭമിടകലശം ചാരുതാരാളം വിശേഷമായ ശ്രീ
വത്സവും സൽകൌസ്തുഭവും ചെന്നിരിക്കുന്ന മാരത്തരാ
ളത്തൊട്ടുകൂടിയവൻ. ശ്രീവത്സം വിഷ്ണുവിന്റെ മുക.
കൌസ്തുഭം ഒരുത്തൻ. മാരത്തരാളം മൊട്ടുകളുടെ (ഭുജ
ങ്ങളുടെ) അന്തരാള മദ്ധ്യപ്രദേശം. (നെഞ്ചുഎന്നർത്ഥം.)
പങ്കജം താമര. സങ്കീർണ്ണശ്യാമവർണ്ണം അമലം ഹരി വ
പുഃ വഃ മംഗലം പൂരയേൽ എന്ന അന്വയം. സങ്കീർണ്ണ
ശ്യാമവർണ്ണമായി അമലമായിരിക്കുന്ന ഹരിവപുസ്സു നി
ങ്ങൾക്കു മംഗലത്തെ പൂരിപ്പിക്കട്ടെ. സങ്കീർണ്ണശ്യാമവ
ർണ്ണം സങ്കീർണ്ണമായശ്യാമവർണ്ണത്തൊട്ടുകൂടിയതു. സങ്കീ
ർണ്ണം മിശ്രം ചെന്നതു. ശ്യാമവർണ്ണം നീലനിറം. അ
മലം നിർമ്മലം. ഹരിവപുസ്സു വിഷ്ണുദേഹം. മംഗലം
ശുഭം. പൂരിപ്പിക്ക സംപൂർണ്ണമാക്കുക. നിങ്ങൾക്കു എ
ന്നരുപറഞ്ഞതു കവിയുടെപ്രാണനാഥരെയൊ അഥ
വാ കാവ്യത്തെഭക്തിശ്രദ്ധകളോടുകൂടെ കൊൾക്കുന്ന
ശ്രോതാക്കളെയൊ ഉദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നതു.

ഭാവം- വിളങ്ങുന്ന സ്വർണ്ണമകുടവും തരിവളക
ടകം മുതലായ ഹസ്താഭരണങ്ങളും മാലകളും പൂഞ്ചെല
പടി അരഞ്ഞാണം മുതലായതും ധരിച്ച ശ്രീവത്സവും
കൌസ്തുഭവുംകൊണ്ടു ശൊഭിക്കുന്ന മാരൊട്ടുകൂടിയും ശം
ഖചക്രഗദാപത്മങ്ങളായ ആയുധങ്ങളെ വഹിച്ച ചതു
ർഭുജങ്ങളൊടുംകൂടി നീലവർണ്ണമായി നിർമ്മലമായിരിക്ക
ുന്ന ആബാലഭഗവാന്റെ ദേഹം നിങ്ങൾക്കു മംഗലജാ
ലങ്ങളെ മെൽക്കുമെൽചെയ്യട്ടെ.

ഇതിശ്രീകൃഷ്ണചരിതെ മണിപ്രവാളെ
സടികെ പ്രഥമസർഗ്ഗഃ

St.Jo's: P.